

Grozījumu veikšana iepirkuma līgumos

2015-07-02

Māris Brizgo, ZAB "Kļaviņš Ellex"

04.06.2015. spēkā stājās Publisko iepirkumu likuma grozījumi, kas turpmāk pasūtītājiem atvieglos iespējas bez papildu procedūras palielināt iepirkuma līguma summu. Kāpēc bija nepieciešami šādi grozījumi, un cik brīvi tagad varēs rīkoties pasūtītāji un iepirkumu pretendenti?

Saeimas atbalstītais jaunais regulējums nav Latvijas izgudrojums un jauninājums publisko iepirkumu jomā, bet gan jaunās Eiropas Parlamenta un Padomes 26.02.2014. Direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32014L0024>) (Direktīva 2014/24/ES) dažu prasību ieviešana Latvijas tiesību sistēmā vēl pirms noteiktā ieviešanas termiņa (18.04.2016.). Faktiski Latvijas un arī citu Eiropas Savienības (ES) dalībvalstu rīcības brīvība publisko iepirkumu jomā ir ierobežota, un visām dalībvalstīm ir jāvadās pēc direktīvās noteiktās kārtības. Tas nozīmē, ka Latvija minētos grozījumus varēja veikt, tikai pateicoties izmaiņām publisko iepirkumu direktīvā, un agrāk šādus grozījumus veikt nebūtu atļauts.

Līdzšinējais regulējums

Līdz šim būtiskus grozījumus jau noslēgtajā iepirkuma līgumā varēja veikt tikai tad, ja iepirkuma izsludināšanas brīdī nolikuma noteikumi vai pie nolikuma pievienotais iepirkuma līguma projekts skaidri un nepārprotami paredzēja grozījumu iespēju un noteica gadījumus, kad grozījumi ir pieļaujami, to apjomu un būtību.

Tātad pasūtītājam, jau gatavojot iepirkuma dokumentāciju, bija jāpārdomā tie gadījumi, kuros līguma izpildes gaitā varētu būt nepieciešamas kādas izmaiņas, un šie gadījumi precīzi jāapraksta. Tādi vispārēja rakstura formulējumi kā "iepirkuma līgumā var veikt grozījumus, pusēm savstarpēji vienojoties" neder un neatbilst Publisko iepirkumu likumam (<http://likumi.lv/doc.php?id=133536>), jo likums prasa pietiekamu detalizācijas pakāpi.

Sarunu procedūra

Ja pasūtītājs ir aizmirsis ietvert nolikumā iespēju veikt grozījumus vai atrunātie gadījumi neietver tieši to, kas pamato izmaiņas iepirkuma līgumā, viņam ir pienākums sākt sarunu procedūru ar noslēgtā līguma izpildītāju. Sarunu procedūru var piemērot, ja ir vajadzīgi papildu būvdarbi vai pakalpojumi, kuri sākotnēji netika iekļauti līgumā, bet kuri neparedzamu apstākļu dēļ kļuvuši nepieciešami iepriekš noslēgtā līguma izpildei.

Tāpat, vērtējot izmaiņu nepieciešamību, jāņem vērā, ka sarunu procedūru var piemērot, ja papildu būvdarbus vai pakalpojumus nevar tehniski vai ekonomiski nodalīt no iepriekš noslēgtajā līgumā paredzētajiem būvdarbiem vai pakalpojumiem, neradot ievērojamas grūtības pasūtītājam.

Jauns iepirkums

Ja būvdarbus vai pakalpojumus tomēr iespējams nodalīt, sarunu procedūru var piemērot tikai tad, ja papildu būvdarbi vai pakalpojumi ir būtiski nepieciešami iepriekš noslēgtā līguma izpildei. Ja tiek konstatēts, ka nav pamata piemērot sarunu procedūru, pasūtītājs ir spiests organizēt jaunu iepirkumu papildu būvdarbiem vai pakalpojumiem.

Kāpēc grozījumi bija steidzami?

Jaunie grozījumi tika pieņemti Saeimā steidzamības kārtībā tikai 2 lasījumos, un tie stājās spēkā jau nākamajā dienā pēc to izsludināšanas "Latvijas Vēstnesī", nevis 14 dienas pēc izsludināšanas, kā tas ir noteikts Latvijas Republikas Satversmes (<http://likumi.lv/doc.php?id=57980#p69>) 69.pantā.

Kā jau minēts, grozījumi Publisko iepirkumu likumā (<http://likumi.lv/doc.php?id=133536>) priekšlaicīgi ievieš Direktīvas 2014/24/ES (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32014L0024>) prasības. Finanšu ministrijā ir izveidota darba grupa, kuras uzdevums ir izstrādāt jaunu publisko iepirkumu likumprojektu, kurā būtu ieviestas visas jaunās direktīvas prasības, tajā skaitā arī prasības, kas noteiktas pēdējos Publisko iepirkumu likuma (<http://likumi.lv/doc.php?id=133536>) grozījumos.

Nepieciešamība jau tagad likumā ieviest iespēju mainīt iepirkuma līguma summu bez jaunas procedūras pamatota ar vajadzību veiksmīgi pabeigt ES fondu 2007.–2013.gada plānošanas perioda finansējuma apgušanu. Šobrīd aktīvi ir sākusies būvdarbu sezona, un prakse liecina, ka nereti rodas pamatota nepieciešamība ieviest korekcijas noslēgtajos līgumos.

Jaunais tiesiskais regulējums

Jau šobrīd, kad grozījumi Publisko iepirkumu likumā (<http://likumi.lv/doc.php?id=133536>) ir stājušies spēkā, pasūtītājam, lai veiktu grozījumus līgumā, ir pieejamas 3 iespējas:

- » veikt grozījumus bez jaunas iepirkuma procedūras, ja tas ir izsmeloši paredzēts iepirkuma nolikumā;
- » piemērot sarunu procedūru Publisko iepirkumu likuma (<http://likumi.lv/doc.php?id=133536#p63>) 63.pantā noteiktajā kārtībā;
- » veikt grozījumus bez jaunas procedūras, nepārsniedzot likumā noteiktās robežas.

Pasūtītājs varēs veikt vairākus grozījumus līgumā bez jaunas iepirkuma procedūras organizēšanas, ja visu šo grozījumu kopējā summa vienlaicīgi nepārsniedz gan Ministru kabineta noteikumos Nr.519 "Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežām" (<http://likumi.lv/doc.php?id=211791>) noteiktās līgumcenu robežas (piemēram, būvdarbiem – 5 186 000 EUR, piegādēm un pakalpojumiem – 134 000 EUR, gadījumi, kad paziņojums tiek publicēts Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī), gan 10% no sākotnējās līgumcenas piegāžu un pakalpojumu gadījumā vai 15% – būvdarbu gadījumā.

Tātad, līdzko grozījumu vērtību summa sasniedz minētos ierobežojumus, pasūtītājam būs jāriko sarunu procedūra vai jauna iepirkumu procedūra, ja sarunu procedūra nebūs atļauta. Jāatceras - ja grozījumi būs virs noteiktajiem 10-15%, pasūtītājs varēs piemērot sarunu procedūru likumā noteiktajā kārtībā ar līdzšinējo līguma izpildītāju un vienojoties par grozījumiem līdz pat 50% no sākotnējās līguma summas.

Svarīgi norādīt, ka joprojām būs svarīgi nolikumā paredzēt jau praksē pārbaudītus gadījumus, kad objektīvi var rasties nepieciešamība palielināt līguma summu bez jaunas iepirkuma procedūras izsludināšanas (piemēram, nodokļu izmaiņas, būtiskas izmaiņas energoresursu cenās, tehnoloģiju izmaiņas utt.), jo nolikumā paredzēto grozījumu summa netiks pieskaitīta tai izmaiņu summai, kas noteikta Saeimas atbalstītajos Publisko iepirkumu likuma (<http://likumi.lv/doc.php?id=133536>) grozījumos.

Tāpat netiks ieskaitīta vērtība tiem grozījumiem, kas tiks veikti sarunu procedūras ietvaros. Tātad pasūtītājiem būs daudz dažādu iespēju nepieciešamības gadījumā līgumā veikt izmaiņas.

Kāpēc grozījumi bija steidzami? – 15.07.2015. – 15.07.2015.

Kad drīkst veikt grozījumus līguma?

Jaunie grozījumi Publisko iepirkumu likumā (<http://likumi.lv/doc.php?id=133536>) neparedz nekādus priekšnosacījumus, lai pasūtītājs varētu veikt grozījumus jau noslēgtajā iepirkuma līgumā noteikto 10-15% robežās. Savukārt Direktīvā 2014/24/ES (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32014L0024>) tieši noteikts, ka grozījumu veikšanai nav jāpārbauda neviens no nosacījumiem.

Taču pasūtītāju joprojām ierobežo vienlīdzīgas un taisnīgas attieksmes princips pret visiem pretendentiem. Proti, pasūtītājs nedrīkst izmantot iespēju veikt grozījumus bez jaunas iepirkuma procedūras tikai, lai paaugstinātu pretendenta cenas bez objektīvas nepieciešamības.

Direktīvas preambulā noteikts, ka veikt izmaiņas iepirkuma līgumā paredzētajās robežās var tad, ja pasūtītājam ir radusies nepieciešamība pēc papildu būvdarbiem, piegādēm vai pakalpojumiem, īpaši tad, ja papildu piegādes ir paredzētas vai nu esošo pakalpojumu, piegāžu vai iekārtu daļējai aizstāšanai, vai to papildināšanai, ja piegādātāja maiņas dēļ līgumslēdzēja iestāde būtu spiesta iegādāties materiālus, būvdarbus vai pakalpojumus ar atšķirīgiem tehniskiem parametriem un tas ekspluatācijā un apkopē radītu nesaderību vai nesamērīgas tehniskas grūtības.

Tāpat grozījumi bez iepirkuma procedūras būtu pieļaujami situācijās, kad pasūtītāji saskaras ar ārējiem apstākļiem, ko tie nevarēja paredzēt līguma slēgšanas laikā, it īpaši ilgtermiņa līgumos.

Ja izmaiņu rezultātā mainās visa iepirkuma raksturs, piemēram, ja iepērkamie būvdarbi, piegādes vai pakalpojumi tiek aizstāti ar kaut ko atšķirīgu, vai ja būtiski mainīts iepirkuma veids, tad pasūtītājam tomēr ir pienākums rīkot jaunu iepirkumu papildu piegādēm, pakalpojumiem vai darbiem.

Nepieciešama kontrole

Lai arī šo likuma grozījumu mērķis ir sabiedriski svarīgs un tie noteikti veicinās ekonomikas attīstību, nedrīkst aizmirst, ka tos var censties izmantot ļaunprātīgi. Piemēram, pretendents var piedāvājumā mākslīgi samazināt cenu atļauto 10-15% robežās, lai uzvarētu konkurentus, un tad prettiesiski norunāt ar pasūtītāju palielināt līguma cenu par nepamatotiem un izdomātiem papildu pakalpojumiem vai darbiem. Šāda rīcība noteikti būtu sodāma likumā noteiktajā kārtībā, un tiesību aizsardzības iestādēm būtu rūpīgi jāuzrauga, lai šāda prakse netiek piekopta.